

## **BARQAROR RIVOJLANISHGA ERISHISHDA INNOVATSIYALARNING O‘RNI**

*Ismatova Sevara Abdushukur qizi<sup>204</sup>*

**Annotatsiya:** Maqolada barqaror rivojlanish tushunchasi zamonaviy sharoitda qanday talqin qilinayotgani, innovatsiyalarning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatdan ushbu jarayonda qanday rol o‘ynashi tahlil qilinadi. Shuningdek, ilg‘or xorijiy tajriba innovatsiyalarning barqaror rivojlanishga qo‘shayotgan hissasi yoritiladi. Ushbu maqolada barqaror rivojlanishda innovatsiyalarning ahamiyati va undan mamlakatlarning eng dolzarb muammolarini hal qilishda qanday foydalanish mumkinligini muhokama qilanadi.

**Kalit so‘zlar:** barqaror rivojlanish, iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorlik, innovatsiyalar.

**Abstract:** The article analyzes how the concept of sustainable development is interpreted in modern conditions, what role innovations play in this process in economic, social and environmental terms. It will also highlight the contribution of advanced foreign experience and innovation to sustainable development. This article discusses the importance of innovations in sustainable development and how they can be used to solve the most pressing problems of countries.

**Keywords:** sustainable development, economic, social and environmental sustainability, innovations.

### **KIRISH**

Bugungi global muammolar — ekologik inqiroz, iqlim o‘zgarishi, resurslar cheklanganligi va demografik o‘sish — insoniyatni yangi yondashuvlar sari undamoqda. Shular qatorida barqaror rivojlanish tamoyillari asosida taraqqiyotga erishish dolzarb vazifaga aylangan. Ushbu jarayonda innovatsiyalar — texnologik, iqtisodiy va ijtimoiy o‘zgarishlarning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida maydonga chiqmoqda. Barqaror rivojlanish iqtisodiy o‘sish, ijtimoiy farovonlik va ekologik xavfsizlikni bir butun holda ta’minlashni nazarda tutadi. Innovatsiyalar esa bu uch yo‘nalishda muhim rol o‘ynaydi:

— Iqtisodiy sohada: texnologik yangiliklar, avtomatlashtirish, raqamli xizmatlar orqali samaradorlik oshadi.

— Ijtimoiy sohada: sog‘liqni saqlash, ta’lim va ijtimoiy himoya tizimlari sifatli innovatsion xizmatlar asosida rivojlanadi.

---

<sup>204</sup> TDIU huzuridagi “O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy asoslari va muammolari” ilmiy-tadqiqot markazi doktranti, [sevaraismatova99@gmail.com](mailto:sevaraismatova99@gmail.com)

— Ekologik sohada: yashil energiya, chiqindisiz texnologiyalar va biotexnologiyalar orqali atrof-muhit muhofaza qilinadi.

Eng avvalo, innovatsiyalar ekologik muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Iqlim o‘zgarishi, havoning ifloslanishi, suv tanqisligi va o‘rmonlarning kesilishi bizning davrimizning eng muhim ekologik muammolaridan biridir. Innovatsiyalar orqali ekologik tizimni kamaytirishga yordam beradigan yangi texnologiyalar va yechimlarni ishlab chiqish mumkin. Masalan, quyosh, shamol, gidroenergetika kabi qayta tiklanadigan energiya manbalarining rivojlanishi iqlim o‘zgarishiga qarshi kurashda katta yangilik bo‘ldi. Xuddi shunday, chiqindilarni boshqarish va qayta ishlash sohasidagi innovatsiyalar axlatxonalarga tushadigan chiqindilar miqdorini kamaytirishga yordam beradi va atrof-muhitga salbiy ta’sirni kamaytiradi.

Innovatsiyalar ijtimoiy muammolarni hal qilishda ham muhim rol o‘ynaydi. Qashshoqlik, tengsizlik va sog‘liqni saqlash va ta’lim kabi asosiy xizmatlardan foydalanish dunyo bo‘ylab jamoalar duch keladigan eng muhim ijtimoiy muammolardan biridir. Innovatsiyalar orqali millionlab odamlarning hayotini yaxshilaydigan ushbu muammolarni hal qiladigan yangi yechimlarni ishlab chiqish dolzarbdir. Misol uchun, teletibbiyot kabi innovatsion texnologiyalar ilgari mavjud bo‘lmagan chekka hududlarda tibbiy xizmatdan foydalanishni ta’minlashga yordam beradi. Xuddi shunday, elektron ta’lim platformalari kabi ta’lim sohasidagi innovatsiyalar an’anaviy ta’lim muassasalariga kirish imkoniga ega bo‘lmagan odamlar uchun ta’lim olish imkoniyatini yaratishga yordam beradi.

Ekologik va ijtimoiy muammolardan tashqari, innovatsiyalar ham iqtisodiy rivojlanishda muhim rol o‘ynashi mumkin. Innovatsiyalar iqtisodiy o‘sish va rivojlanishga turtki bo‘lgan yangi sanoat, ish o‘rinlari va imkoniyatlar yaratishga yordam beradi. Masalan, yangi texnologiyalar va mahsulotlarni ishlab chiqish yangi sanoat va bozorlarni yaratishga, iqtisodiy o‘sishni oshirishga olib kelishi mumkin. Xuddi shunday, qishloq xo‘jaligidagi innovatsiyalar oziq-ovqat ishlab chiqarishni ko‘paytirish, oziq-ovqat xavfsizligini yaxshilash va fermerlar uchun yangi imkoniyatlar yaratishga yordam beradi.

Xorij tajribasiga nazar tashlansa, Shvetsiya davlati qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan 60% dan ortig‘i foydalanuvchi davlat sifatida tanilgan. Germaniya esa hozirda “Industrie 4.0” dasturi orqali ishlab chiqarishni raqamlashtirish va avtomatlashtirishga e’tibor qaratmoqda. Xitoy davlati “Yashil Ipak yo‘li” strategiyasi orqali ekologik barqaror infratuzilmani rivojlantirishda ilg‘or ekanligini ko‘rish mumkin.

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, innovatsiyalar barqaror rivojlanishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Innovatsiyalar bu nafaqat texnologik yangilik, balki barqaror rivojlanish yo‘lida strategik vosita hisoblanadi. Iqtisodiy o‘sish, ekologik xavfsizlik va ijtimoiy

adolatni uyg‘unlashtirishda innovatsion yechimlar muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekiston ushbu yo‘nalishda hali boshlang‘ich bosqichda turgan bo‘lsa-da, milliy strategiyalar asosida tez orada yangi innovatsion taraqqiyot bosqichiga o‘tish uchun salohiyatga ega.

### **Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:**

1. Sachs, J. D. (2015). *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press.
2. Meadows, D. (2004). *Limits to Growth: The 30-Year Update*. Chelsea Green Publishing.
3. OECD (2022). *Innovation and Sustainable Development Report*.
4. Innovatsion rivojlanish vazirligi axborotlari – [www.mininnovation.uz](http://www.mininnovation.uz)
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yashil iqtisodiyot” konsepsiyasi haqidagi qarori, 2023 yil.

## **СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СУЩЕСТВУЮЩИХ МОДЕЛЕЙ НАЛОГОВОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В РОССИИ И ЗА РУБЕЖОМ**

*Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо қизи<sup>205</sup>*

### **Введение**

Бюджетирование — это планирование поступлений и отчислений денежных средств бизнеса. А бюджет — план расходов и доходов с конкретными денежными показателями, которые должны быть достигнуты до конца определённого времени.

Временной период в бюджетировании называют горизонтом планирования. Бюджет может составляться на месяц, квартал, год или «на пятилетку».

Следует понимать, что бюджет не обязательно составляется только на предприятие в целом, но и на отдел или подразделение. Например, бюджеты отдела продаж и отдела снабжения существенно отличаются по назначению и суммам. Разберём, какие бывают бюджеты и как их составление помогает бизнесу.

Главная цель — повысить эффективность работы бизнеса на каждом этапе. Бюджетирование способствует успешному достижению поставленных целей, предсказывает результаты работы компании и её бизнес-процессов.

---

<sup>205</sup>Магистрантка СОП ТГЭУ-УГНТУ, [abdusalomovagulchehra0@gmail.com](mailto:abdusalomovagulchehra0@gmail.com), (orcid. 0009-0001-4621-3058)